

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrto leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravištvu v dijaškem semenišču (Knabenseminar.) — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Shod volilcev v Žavci

dne 9. januarja.

[Izv. dop.]

Denašnji shod narodnih volilcev v Žavci je spet pokazal, da je Savinjska dolina, kar je od nekaj bila, čisto slovenska, in da tu niso tla za nemškutarske rovarje iz bližnjega celjskega mesta. Na vabilo našega državnega poslanca dr. Vošnjaka, priobčenem v „Slov. Gospodarju“ in „Slov. Narodu“, zbralo se je v dvorani „pri kroni“ nad 300 slovenskih mož, pravo jedro kmetškega prebivalstva srednje Savinjske doline. Pa tudi gornjegradski okraj je bil po g. Lipoldu, vranski pa po g. Šentaku zastopan. Za predsednika je bil po nasvetu gosp. Hausenbichlerja žavski župan g. Karl Žuža izvoljen. Potem poprime besedo g. dr. Vošnjak ter v obširnem govoru, ki je gotovo poldrugo uro trajal, razloži sedanje politično položnje, zlasti pa zadevo reguliranja gruntne davka.

Gospod govornik pred vsem naslika slabe nasledke nemško liberalnega vladanja v poslednjih 20 letih, ki je posebno za kmetški stan bilo škodljivo in pogubonosno. „Postavodajstvo se na kmetške potrebe ni prav nič oziralo, ampak vse se je urejevalo po kopitu iz vnanjih dežel, največ iz Prusije, v Avstrijo zanesenem. Slobodna ženitev, slobodno razkosanje gruntov, krivo razumljena avtonomija, katera neznosljive dolžnosti naklada občinam, šolske postave z osemletno šolsko dolžnostjo in birokratičnim vedenjem šolskih organov, nepotrebni okrajni zastopi in sploh cela organizacija uprave, avtonomne in državne, vsled katere so se stroški in tedaj tudi davki od leta 1860 sem podvojili in potrojili, vse to je delo tačas vladajočega nemškega liberalizma. Narodni in konservativni poslanci so ves ta čas zastoj se upirali in svarili dokazavši, da po tem potu se taka bremena davkoplačevalcem nalagajo, da jih ne morejo prenašati in da bode konec vsega — splošni polom. Liberalci niso poslušali svarilnih besed in bi še dandenes svoje nesrečne poskušnje naprej

tirali, ko ne bi k sreči ljudstvo samo pri poslednjih volitvah jim vrata pokazalo in vzlic neugodnemu volilnemu redu liberalce potisnolo v manjšino. A sedanja narodno-konservativna večina bode leta in leta imela opraviti, da na boljše obrne in popravi, kar so liberalci v 20. letih svojega vladanja zakrivili.

Govornik potem preide na reguliranje gruntne davka, s katerim hočejo zdaj kmetško ljudstvo šuntati ravno tisti liberalci, ki so to postavo sklenili l. 1869 in ko so ves čas do zadnjega dneva celo delo reguliranja v rokah imeli. Okrajne cenilne komisije, deželna in centralna komisija, vse so bile sestavljene in delale po volji in ukazu liberalcev. In ko se je po končanem delu v nekaterih deželah, in mej te spada žalibože Štajerska, pokazalo, da so okrajne komisije previsoko gruntne dohodke cenile in da je tudi deželna komisija previsoki skupni znesek dohodkov zračunila, tedaj pa so začeli ti liberalci in nemškutarji kričati na narodno-konservativne poslance in vlado, češ da bodo samovoljno gruntne davek povišali. In vendar je ravno ta vlada, da si bi lahko se držala cenitve naših domačih komisij, znižala čisti dohodek in potem takem nameravani davek za 450.000 fl. Vrhu tega so pa narodno-konservativni poslanci zahtevali, da se sedanji davek na stare kulture nikakor ne sme povišati.

Razloživši celo zgodovino reguliranja gruntne davka, omenja govornik, da se je v 50 letih, odkar je bil kataster narejen, veliko spremenilo v kulturah. Kjer so tačas bile slabe paše, so zdaj njive, travniki, vinogradi, in dokazano je, da je na Štajerskem zdaj 482.338 oralov več obdelane zemlje, kakor pred 50 leti. Naravno je, da te nove kulture ne morejo imeti prednosti pred drugimi njivami, travniki in vinogradi, ter davek plačati le kakor paše ali neobdelana zemlja, kakor dozdaj. To bi pač bila krivica za vse one, ki morajo od svojih gruntov popolne davke plačati. Če bo tedaj res Štajerska morala nekaj več gruntne davka plačati, kar pa dozdaj še ni skleneno, sme se uže sedaj reči, da nikakor ne bo sploš-

nega povišanja davka, ampak samo za nove kulture, ki bodo stopile v enak davek s starimi. Sicer pa bo meseca marca novi davek vsakemu v njegove davkarske knjižice zapisan in tačas naj vsak pogleda, ali ima odselej več davka plačati, kajti vsak sme se pritožiti, če se mu povišanje davka krivično zdi in potem se še le končno določi, koliko bo davka v prihodnje.

Govornik potem naslika načrt, po katerem bo delala sedanja avtomistična večina državnega zbora, da popravi slabe posledke liberalnega gospodarstva in ustreza potrebam dežel in narodov. Kar se tiče kmetijskega stanu, bode treba ustaviti prosto razkosanje zemljišč, urediti podedovansko pravico na kmetih, zabraniti svobodno ženitvovanje brez dovoljenja občin, odpraviti nepotrebne samo stroške pomnožeče okrajne zastope, omejiti šolsko dolžnost na kmetih, dejansko izvršiti narodno ravnopravnost in sploh pospeševati kmetijstvo po primerem državnem in deželnem zakonodajstvu. Dasi ima avtonomistična stranka še le par mesecev večino v državnem zboru, sklenila je uže postavo, po kateri se hranilnim in posojilnim zadrugam odvzame breme pridobitnega in prihodninskega davka, tedaj se zdaj lahko take zadruge ustanovljajo, da pomagajo kmetom v sili z malimi posojili. Postava zoper oderube se bode uže ta mesec sklenila in upati je, da tudi druge kmetom koristne in potrebne naprave kmalu na vrsto pridejo.

Po končanem govoru, katerega so zbrani možje ves čas z največjo pozornostjo poslušali ter mnogokrat pritrtili govorniku z dobro-klici, zagrmeli so po dvorani živio-klici g. poslancu.

G. Karel Žuža vpraša potem g. dr. Vošnjaka, kako se bode obnašal pri glasovanji o gruntnem davku, ker je tudi poslanec za Kranjsko, katera bo imela nižji davek, a Štajerska večji; dalje, kaj misli storiti v zadevi železnice Celje — Spodnji Dravberg.

G. dr. Vošnjak odgovarja, da bode se ve da in z veseljem glasoval za nižji davek na Kranjskem, kajti tem bode priznana krivica previsokega davka odpravljena in pomagano našemu slovenskemu bratu na Kranjskem; kar pa se tiče davka za Štajersko, bode glasoval proti vsakemu krivičnemu povišanju dozdanjega gruntnega davka in se samo v to upal, da bodo nove kulture v isto vrsto postavljene s starimi. Kranjci se imajo zahvaliti svojim cenilnim komisijam, v katerih so bili narodni možje, da so se gruntne dohodki prav cenili in ne tako visoko, kakor na Štajerskem, kjer so liberalci gospodarili. Liberalci in nemškutarji, ki zdaj vpijejo zaradi pretečega višjega davka, naj si na svoje prsi trkajo, kajti oni sami so to zakrivali. Kar se tiče železnice Celje-Dravberg, ni misliti, da bi jo država na svoje stroške zidala, (Klici od vseh strani: mi ne potrebujemo te železnice, le na škodo bi nam bila itd.) Tudi jaz menim, da bi ta železnica le malo ali nič koristila Savinjskej dolini, ker se lesjo vodi splavi, drugih

kmetskih pridelkov pa ni toliko za izvažati, da bi se ne dali lahko s priprazeno živino spraviti na bližnjo železniško postajo. Zdaj je še zaslužek ob velikih in ob postranskih cestah, z železnico bi vse to ponehalo. (Res je.) S tem odgovorom so volilci jako zadovoljni bili in celjski nemškutarji, ki so menda naročili to vprašanje, misleč, da bodo našega g. poslancu v kake zadrege spravili, so si sami prste spekli.

G. Širca iz Griž potem izreče gospodu dr. Vošnjaku v imenu zbranih volilcev zahvalo za njegovo neutrudljivo delovanje v korist slovenskega ljudstva ter popolno zaupanje vseh volilcev do njega, čemur zbrani možje z živahnimi živio-klici pritrde. Gospod Jože Lipold iz Mozirja in gosp. France Šentak iz Vranskega izjavljata, da tudi ves gorenje-gradski in vranski okraj stavita neomahljivo zaupanje v svojega neumornega državnega poslancu g. dr. Vošnjaka.

G. Hausenbihler iz Žavca nasvetuje, da naj zbrani volilci izrečejo svoje zaupanje in zahvalo sedanji vladi in posebno gospodu ministerskemu predsedniku grofu Taaffeju, kar je bilo z občnim zadovoljstvom sprejeto. Odposlal se je takoj sledeči telegram gosp. grofu Taaffeju: „V Žavcu zbrani volilci kmetijskih občin izrekajo svoje popolno zaupanje Vašej ekscelenci ter dostavijo prošnjo, da se blagovolite dohrohotno ozirati na duševne in materijalne potrebe slovenskega naroda.“

S trikratnimi navdušenimi živio-klici na cesarja se je sklenilo zborovanje, ki se je vršilo v najlepšem redu, v dokaz, da nemškutarske laži in sleparije nič ne opravijo pri našem zavednem po slovenskih časnikih dobro podučnem kmetsem posestniku. Mej zborovanjem so došli sledeči telegrami: Mozirje. „Vaše neutrudljivo delovanje za narodni blagor je bilo vselej po naših mislih in željah, zatorej, ako treba, gremo v ogenj z Vami! Bog Vas ohrani mnogo let v takem neustrašljivem prizadevanji. Slava narodnim volilcem. Goričar. — Gornjegradski okrajni zastop izreka v imenu celega okraja dr. Vošnjaku za njegovo mnogoletno vstrajno delovanje v korist naroda zasluženno zahvalo. Mi se v vsem z Vami strinjamo. Z neutrudljivim delovanjem a tudi neustrašljivim zahtevanjem naših pravic, si moramo to priboriti, kar nam gre po božjej pravici. Slava dr. Vošnjaku! Živeli narodni volilci, ne udajmo se! Okraja načelnik Jak. Spendl, odbornika Anton Goričar in Jože Krajnc. — Občina okolice Mozirske Vas pozdravlja kot mnogozaslužnega državnega poslancu ter Vas zagotavlja svojega neomejenega zaupanja in prosi zbranim narodnim volilcem javiti, da smo na poštenem potu kakor do sedaj vedno z Vami. Mnogaja leta! Župan Oroslov Skruba. — Trg Gornjigrad Vas prisrčno pozdravlja; vselej dobro došli mej narodni volilci! Dal Bog, da kmalu dosežemo popolno

zmago po pravičnem načelu: vsakemu svoje. Hvala Vam za mnogoletno vstrajno delovanje! Živel! Župan Franc Prislan.

Gospodarske stvari.

Kako krompir kuhati, da je prav dober.

M. Razun vode (78%), močica (17%) in nekaj še drugih tvarin ima krompir še tudi okoli 2% jajčnega beljaka v sebi. Beljak se nahaja poglavito pod gomoljevo lupino in ga je proti gomoljevi sredini vedno manj. Ako se tedaj surovi krompir lupi in potem kuhat dene, se ni le po lupljenji velik del beljaka pozgubil, ampak mnogo se ga je tudi izlužilo in pri razgrevanji vode iz gomolja izcurilo, ki se pozneje ko lepljiva pena nad vodo nabira.

Dosti boljše je toraj krompir pred kuhanjem ne lupiti, ampak nelupljen v vrelo vodo kuhati djati, ker se tako beljak na površini brž strdi in v krompirji ostane, kar ga dosti boljšega in redivnejšega dela.

Posebno dober krompir se skuha, če krompir sploh z vodo ne pride v nobeno dotiko, ampak če se kakor se pravi v „soparji kuha“. Nalije se lonec do polovice z vodo, nad vodo je primerna mreža ali sito pritrjeno. Na to mrežo se krompir, ki ga hočemo kuhati, dene. Da pa vodeni sopar ne more iz lonca uhajati, treba je lonec s pokrovom do dobrega zavezniti. Ko voda zavre, vzdigajoči se sopar krompir lepo skuha in ves dobri okus v njem čist ostane.

Kako maslu podati večjo vrednost.

M. Velike množine putra se po naših krajih, posebno po planinah, v maslo podela. Čuditi se pa moramo, kako to pride, da je maslo dostikrat niže v ceni, kakor puter sam, in vendar mora vsakemu znano biti, da gre pri varjenji putra v maslo dosti tvarine v zgubo, čemur se „kalo“ pravi in ki je toliko večji, kolikor manj dobro je bil puter izmeden in podelan. Rajta se pri 100 kilogramih putra 83 kilogramov masla, 9 kilogramov žonte ali troske in 8 kilogramov zgube ali „kalo“. Po tem računu bi morala cena masla najmanj za 10% višje stati od cene putra, kar pa ne velja vsakokrat in pogosto se čujejo tožbe, da goveje maslo tudi za najzmernejšo ceno ne najde kupca.

V prvi vrsti je seveda tako imenovana konkurencija kriva, da našo posebno planinsko maslo nima take cene, kakoršne bi imeti moralo. V naši bližnjavi na Hrvaškem in Ogorskem, kjer je cena delavnih moči dosta nižja, kjer imajo kmetovavci, večji in manjši, manj potrebnih in so z malim zadovoljni, in ker jih je mnogo kmetovavcev od židov odvisnih, ki jim njihove pridelke za mali denar izderó in jih tedaj lahko po nižji ceni dalje prodavajo, se vsako leto mnogo masla pridelata tako, da ga veliko še z dobičkom v planinske

dežele prodavajo. Tako si naročajo trgovci hrvaško maslo po 65 fl. za kup. Zato se tudi ni čuditi, če naše posebno pa planinsko maslo ne najde vrednega kupca. Tema pa je vendar tudi nekoliko naše maslo samo krivo in pa način kako se na prodaj postavlja.

Pred vsem pa je treba porajtati, da se dobro maslo le iz dobrega putra naliti da. Puter, ki se je iz smetane, ktera je bila plesnjiva ali se je v zadubljih shrambah hranjevala, zmedel, ne more nikdar dobrega masla dajati. Posebno pa žoltov puter ali tak, ki je že grenek postal, ki je nečist ali slabo izmeden, ne daje nikdar sladkega masla. To je nemogoča stvar.

Ako se veliki okorni sodi ali težke deže po malem v preteku več tednov z maslom, kolikor se ga ravno vsakokrat sproti natopi, nalivajo, tako se rado prigodi, da je vsakokratno maslo raznovrstne dobrote, da se v veliki posodi napravljajo natančno ločene plasti, med kterimi so večje ali manjše votline, ki so včasih vse polne zelene plesnobe. pa tudi že celo črne tako, da se mora veliko masla, ker ni užitno, proč vreči.

Take velike deže za maslo, če se tudi z najboljšim planinskim maslom polnijo in nalivajo, se od kupcev vedno nekoliko od strani pogledujejo. Pa ne le, da je težko za tolike posode kupca najti, ker jih le večji trgovci, pekarji in maščobarji kupujejo, jih je tudi težko lepo, trdno do vrha naliti, da nič votlin v njih ne ostane, kar vsakokrat maslu služi v kvar. Skoraj vsaka gospodinja potrebuje na leto in dan nekoliko dobrega govejega masla za domače kuhinjske potrebe. Vsaka skušena gospodinja pa tudi dobro zua, kolika razlika da je med maslom in maslom, da je dobro kuhano planinsko maslo dosti boljše od navadnega slabo kuhanega masla, kakoršno se pri trgovcem in na trgu kupuje in tudi rada nekoliko višjo ceno za maslo plača, ker ve, da je dobro in pošteno blago.

Svetuje se toraj našim kmetovavcem, ki se z napravljanjem masla na debelo pečajo, naj poskusijo z manjšimi lepo okusno opravljenimi posodicami, naj so potem že sodčeki, vrči ali dežice, v ktere gre kakih 5—6 kilogramov masla, ne več, in ki se dajo dobro zapreti in pa, kar je zelo imenitno, tudi naenkrat naliti. Dalje se vroče priporoča, naj se vsa naprava putra z največo skrbljivostjo in pazljivostjo godi. Niti mleko, niti smetana ali puter se ne sme v zadubljih kletih, zasmrajenih kamrah ali omarah hranjevati. V njih se ti pridelki najprej spridijo in splesnijo. Topiti puter kaže najbolj v prav vroči vodeni kopeli. Tudi sodčeki in deže se morajo prav skrbno in snažno nalivati. Tako napravljeno maslo bode gotovo dobro ceno imelo in lahko kupeca našlo.

M. Kislo zelje pokvarjenja varovati. Če se kislo zelje v kadi ne obteži dobro, ali pa se je premalo osolilo, se rado prigodi, da se na vrhu plesnoba napravi, ktera celemu zelju v kadi škodi

in ga pokvari. Temu se pride s tem v bran, da se plesnoba in kar je že gnjilega zelja skrbno sname in potem na zelje okoli $\frac{1}{2}$ litra dobrega čistega žganja vlije. Če se to 4—5krat zgodi, je zelje pokvarjenja rešeno. Okus se zelja ne zmeni dosti, če je le žganje čisto in brez patokinega duha. (Fuselgeruch).

M. Kako ubraniti, da nabrana smetana ne ogreni. Kedar gospodinja smetano za medenje putra nabira, se ji dostikrat primeri, da se je ne nabere v kratkem času toliko, da bi bilo vredno zmesi. Tako se pa večkrat prigodi, da se ji smetana vgreni. Temu se pride v bran, ako se smetana sprti nekoliko soli morda toliko, da pride 30—40 gramov soli na jeden liter smetane. Tako smetana ne postane grenka, puter ne dobi nič slabjšega okusa in tudi zmede se rajše.

M. Kako meso zaklane kuretnine mehko in nježno narediti. Da postane meso zaklanih kokoši in sploh vse kuretnine mehko in prav lepo, se mora živad predno se zakolje, kakih 12 ur brez krme puščati. Dalje se zaklano kure ne sme prej s perja devati predno se kri popolnoma ne izteče. Če se prej začne perje pukati, se luknjice, v katerih je perje tičalo, s krvjo zalijejo in koža postane marogasta.

Dopisi.

Iz Ptuja. (Slovenske pobotnice.) V Vašem cenjenem listu od 17. dec. p. l. št. 51. objavljena je bila finančna ministerialna naredba od 5. aprila 1871 št. 7434, katera zapoveduje, da se imajo slovenske pobotnice pri c. k. davkarijah sprejemati. Ta ukaz je še vedno veljaven, kajti preklican nikdar nij bil, finančna direkcija pa itak finančnih ministerialnih naredb ne more preklicati.

Ker slednji čas res nekatere davkarije niso hotele na slovenske pobotnice izplačevati, navedem naj še, da so dobile davkarije na slov. Štajerskem ukaz, da morajo slovenske pobotnice sprejemati in na nje tudi izplačevati. Glasi se v nemškem tekstu: Z. 931. Praes. An das k. k. Hauptsteueramt in Pettau. Nachdem die Censur der Gebahrung im Landesschulfund und im Lehrerpensionsfond nicht dem fin. Rech. Dep. sondern der land. Buchhaltung zugewiesen ist, so war es selbstverständlich, dass sich die hierortige Verordnung v. 17. September 1880 Nr. 11929 auf derlei der hierortigen Ingerenz nicht unterliegende Rehnungsstücke nicht erstrecken konnte und es hätten aus derselben nicht Consequenzen gezogen werden sollen, die sich bei gehöriger Erwägung nicht ableiten lassen. Nachdem übrigens das k. k. Finanz-Ministerium mit dem späteren Erlasse vom 5. April 1871 Nr. 7434 angeordnet hat dass die Perzeptionskassen verpflichtet sind, auch in slovenischer Sprache ausgefertigte Quittungen zu liquidiren, so ist sich nach diesem neueren Erlasse zu benehmen und dürfen der Annahme

solcher Quittungen ohne Unterschied der Verrechnungszweige keine Schwierigkeiten in den Weg gelegt werden.

Praesidium der k. k. Finanz-Landes-Direction Graz am 17. dec. 1880.“ Na celem Štajerskem se morajo toraj slovenske pobotnice sprejemati. Tukajšnja glavna davkarija prejela je l. t. m. več slov. pobotnic pa na nje tudi brez vsakega zadržka izplačala. Čestita duhovščina, gg. učitelji in drugi domoljubi naj odslej delajo le slovenske pobotnice. — To malo pa nijsmo prejeli iz Taaffejevih rok, ampak to je delo še Hohenwartove vlade, to povdarjam, da ne bi kdo zbog tega sedanje vlade hvalil, katera nam Slovencem še prav nič ni dala! To hočem dokazati v prihodnjem listu.

Iz Ptuja. (Okrajni zastop.) „Slov. Gosp. ki je z novim letom nastopil svoj XV. tečaj, prinesel je že veliko množino podučljivega in zanimivega poduka za naš narod slovenski, posebno pa za kmetiški stan. Za medsebojno spoznavanje štajerskih Slovencev, katerim je „Slov. Gospodar“ v prvej vrsti namenjen, ni brez važnosti gospodarjenje okrajnih zastopov in bilo bi želeli, da se najde v vsakem okraji rodoljub, ki bi delovanje teh skupščin javno oznanoval ostalim v poduk in posnemanje ali pa tudi v neposnemanje. Tukaj nate nekoliko podatkov o okrajnem zastopu ptujskem in sicer za takrat: proračun prejemkov in stroškov za leto 1881. Ptujski okraj ima v letu 1881 plačati neposrednega davka 141776 fl. 95 kr. in sicer od zemljišč 98250 fl. 28 kr. hišnine 21177 fl. 80 kr., hišne najemnine 9227 fl. 83 kr., pridobnine 7378 fl. 61 kr., dohodnine 5742 fl. 44 kr. Okrajna doklada na to neposredno dačo znaša 25 %, tedaj 35.444 fl. 24 kr. Po proračunu okrajnega odbora sestavljenem dne 13. okt. l. 1880 in dne 22. nov. začasno potrjenem, navržen je za leto 1881 ves dohodek na 52552 fl. 87 kr. ves strošek na 40627 fl. 18 kr. Razne že gori omenjene okrajne doklade vzeto je v preračun 3500 fl. kot dohodek od Borlskega mosta. Ostatek t. j. 13608 fl. 63 kr. pa, kolikor ga spočetkom tekočega leta ne bode v kasi, ima se dobiti stranoma od tukajšnje c. k. davkarije, stranoma pa od deželnega odbora kot zaostatek iz let 1879 in 1880. Stroški pa so navrženi takole: 1. Za ceste 21.043 fl. 92 kr. in sicer: za okrajne ceste I. razreda, to je za ceste radgonsko-ptujsko-rogačko, koje dužina je v ptujskem okraji 38300 metrov 4770 fl. 87 kr., za vse ostale okrajne ceste II. razreda dolge 181.754 m. 16.273 fl. 35 kr. 2. Za šolske zadeve 10994 fl. 39 kr. in sicer: a) prinesek k deželnej matici 7 % celega neposrednega davka, tedaj 28 % cele okrajne doklade t. j. 9924 fl. 39 kr. b) podpora ptujskemu mestu 620 fl., od tega za gimnazijo 500 fl., za obrtnijsko učilnico 120 fl. c) 250 fl. kot dve štipendiji za učiteljske pripravnike iz našega okraja. d) 200 fl. nagrade onim učiteljem ptujskega okraja, ki bodo se odlikovali v podučevanju za sadjerejo in bčelarstvo. 3. Za Borlski most v celosti 5162 fl.

87 kr. Od te svote gre 1. sept. t. l. 3000 fl. na plačevanje najetih 37650 fl. in po takem bo okraj od onih dob za Borlski most še 25050 fl. na dolgu. 4. Cestnemu komisarju 840 fl., živinskemu zdravniku 420 fl. Za lečenje okrajnih siromakov, odganjanje potepuhov i. t. d. 400 fl. 5. prinesek za nabavljenje gasilnega orodja 110 fl. 6. za oskrbnika in pisarniških stroškov 920 fl., za stanovanje 236 fl., za potovanje v okrajnih zadevah 400 fl. O prvej skupščini novega zastopa v bodočem listu.

Iz Celja. (Kat. podpor. društvu) v Celji so darovali: Č. g. Jakob Zupanič, kaplan pri sv. Lovrencu 3 fl. G. Janez Likar v Celji, Terezija Herič posestn. v Celji, g. Martin Vrečar, srenjski odbornik v celjski okolici, gosp. Janez Jamnik, župan pri Novi cerkvi, vsak po 2 fl. Za zidanje poslopja šolskim sestram: neimenovan dobrotnik 100 fl. in gospa Joraz (Jaklič) v Gaberjih 10 fl. Bog plati! Vsi dohodki leta 1880 so znašali 1779 glđ. 5 kr. v blagajnici od leta 1879 167 fl. 35 kr. skupaj 1946 fl. 40 kr. Vsi stroški za šolo in „kat. podp. društvo“ 1358 fl. 82 kr. V hranilnici se je naložilo 553 fl. Vsi stroški 1911 fl. 82 kr. Preostaja v blagajnici: 34 fl. 58 kr. Vse društveno premoženje znaša koncem l. 1880: v hranilnici 1509 fl., nevzdigljene obresti 88 fl. 42 kr. v blagajnici 34 fl. 58 kr., obligacija s 50 fl. Vse premoženje v denarjih: 1742 glđ. Meseca januarja 1881. Odbor „katol. podpornega društva“ v Celji.

Iz Ljutomera. (Naša gospodarska podružnica) in ob enem tudi vinorejsko društvo bodete imeli skupno sejo dne 23. t. m. ob 1. uri popoldne v realki. Načrt za gospodarsko podružnico: 1. Zapisnik zadnje seje in dopisi, 2. Poročilo o lanski razstavi za govejo živino, 3. Račun za l. 1880 in volitev pregledovalcev, 4. Volitev 2 zastopnikov za glavni zbor „gosp. družbe“ v Gradci 22. in 23. februarja, 5. Nasvet zastran odlikovanja zasluženih gospodarjev, sadje- in vinorejcev, in 6. še drugi nasveti. Po dokončani seji nastavlja „vinorejsko društvo“ svojo sejo s sledečim načrtom: 1. Naznanila g. načelnika, 2. Račun in sklep zastran taistega, 3. Oznanovanje nadglednega odseka zastran trtne uši, 4. Razni predlogi in nasveti in 5. Poskus vina od l. 1880; za ta namen naj prinesejo s seboj vinorejci 1 flašico vina. Gledé na to, da je reč jako važna, posebno zastran nam žugajoče nevarnosti od trtne uši, želimo, da bi se naši gospodarji obilno te seje vdeležili, posebno pa občinski župani.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Cesarjeviča Rudolfa žentev so na 15. februarja nastavili pa odložili do maja, med tem potuje cesarjevič v Egipt in Jeruzalem. — Novo štetje ljudi so dokončali pa nikomur celo povoljno, Nemci tožijo, da so jim krivice godile se na Ogerskem in Českem, a Slovani se povsod pritožujejo; še Magjari semtertje godrujajo

temu je kriv izraz „Umgangssprache“ občevalni jezik namesto: koje narodnosti si? Pri nas so se nemčurji vpisovali med Nemce. — Rabuka zavoljo gruntnega davka bila je pretečeni teden najhujša. Liberalni kričači so vse žile napeli, da bi kmetskim ljudem možgane pomešali pa večjidel niso veliko sreče imeli. Konservativni poslanci pa tudi naš vrli g. dr. Vošnjak so napravili volilnih shodov, kder so kmetom dopovedali resnico, a razkrili hudobno zvijačnost in lažnjivost liberalnih hujskačev. Kar je g. dr. Vošnjak ob konci svojega govora povedal o tem, kar hoče on in njegova stranka v državnem zboru storiti, da popravijo slabe nasledke liberalnega gospodstva, to podpiše, to želi vsak pameten kmet. Jednako in uspešno delovali so tudi nemški, konservativni poslanci: Bärnfeind, Oberndorfer, Dobelhammer, plem. Pflugel. Na stotine kmetov jih je prišlo poslušat in vsi so jim pritrtili. Nasproti so pa tudi: zadušeni dijak in pisar Kirchmajer, liberalni advokat Plenker in prusak Schönenerer kmete zbobnjali, največ v Linci. Tukaj so sklenili osnovati „Bauernverein“, kakoršnih eden uže več let v Spielfeldu na Štajerskem brezuspešno rogovili, oni pri Radgoni pa je umrl. Večjidel pristopajo le takšni kmetje, ki so vse zapravili, kar so imeli, in skoz „krof“ pognali. Imenitniše bilo je zvedeti, kako je prusak Schönenerer obžaloval, zakaj je l. 1866 še nekaj nemških dežel našemu svitlemu cesarju ostalo, zakaj jih ni z drugimi vred pograbil Bismark? S tem je dobro obstal kam naših prusačkih liberalcev srce teži: oni hočejo dobro avstrijskega kmeta zbegati in na steze zvabiti, po katerih je hodil „deutscher Nationalverein“, dokler ni Bismarku cele Nemčije predal. Avstrijski domoljubi takšnega rogovilstva ne smemo trpeti. V „Frankfurt“ ne pojdemo Avstrijani nikdar več! — Ogerski državni in hrvatski deželni zbor voli sedaj po 12 mož, ki bodo skleпали, koliko poslancev naj pošilja Hrvatska, spojena z granico, v Budimpešto. Hrvati bi najraje nobenih poslancev ne pošiljali. No, to bi sicer Hrvatom koristilo pa drugim Slovanom na Ogerskem dalo smrtni udarec. Magjari bi jih sedaj tem gotovše pomagjarili. Pomnoženi hrvatski poslanci pa utegnejo Magjarom greben pristrichi.

Vnanje države. Naš minister zunanjih zadev, baron Heymerle, naslanja se, kakor pravijo, vedno na Nemčijo, da bi se letos vsakšna večja vojska zabranila. Ali se mu to posreči gledé na Turčijo in Grecijo, to je odviše negotovo; kajti Turki in Grki pripravljajo se z vso silo na boj. — Močno iznemirilo je Francoze to, da Italijani blizo francosko-švicarske meje delajo ostrog ali tabor za 200.000 mož; ter da je italijanski kralj odpotoval v Sicilijo, kder ga je Tuneško-turški vladar dal odlično pozdraviti, a Tuneško bi radi Francozje pograbili in Algeriji pritaknili. — V nemškem državnem zboru hoče sloviti katoliški poslanec Windhorst nasvetovati postavo, da ne bode branje sv. meše in delivanje sv. zakramentov kaznovano, ka-

kor do sedaj. — Angleška kraljica pozvala je državni zbor ali „parlament“ ter izjavila, da namerava vojsko iz Afganistana poklicati, v južni Afriki z „Bojerji“ porazumiti se, na Irskem pa nekaj storiti, da bodo angleški plemenitaši proti rešitvi primorani ubogemu ljudstvu prepustiti zemljišča. No, to je modro. Le tako je mogoče za-
brani punt na Irskem.

Za poduk in kratek čas.

Gornjigrad.

III. Velikanska cerkva v trgu bila je zadnji čas precej zanemarjena. Temu se ni čuditi, ker je za faro, ki šteje komaj 1931 duš, res prevelika. Farani sami je ne morejo vzdrževati. Štiri podružnice potrebujejo tudi nekaj. Zato pa gre velika zahvala sedanjemu milostljivemu knezoškofu ljubljanskemu, preuzvišenemu g. dr. Janezu Pogačarju, ki sedaj požrtvovalno skrbijo za popravljanje. Vse delo utegne stati svojih 6000 fl. Toda cerkva bode potem krasna hiša božja.

Naš velezaslužni škofijski zgodovinar, preč. g. Ignacij Orožen, kanonik stolne cerkve mariborske, objavili so v svojej knjigi: „Das Bisthum und die Diöcese Lavant“ v II. delu na strani 27. račun o stroških, kateri so bili pri stavljenji te cerkve. Znašali so 17.287 fl. 31 kr. starega denarja. Stroški za lesovine, opeko in apno niso vračunjeni bili. Kamenje za cerkev lomili so pri Novem klostru in Gotovljah, plošče za tlak pa za Mozirjem pri št. Mihelu v Jazbinji na posestvu Jere Pistotnikove. Ženi so dali 3 fl., da se je škoda popravila, katero so z lamanjem plošč jenemu zemljišču naredili. L. 1837 so vzdignili zvonik za 3½ sežnja in mu dali novo streho, kar je vse vkup stalo 1546 fl.

Župnija gornjegrajska je imela nekdanj 9 podružnic in kapel. Sedaj jih je 5. V gradu je kapela, na čast sv. Tomažu posvečena dne 22. avg. l. 1604. Tedajšnji škof Tomaž Hren jo je posvetil. K tej svečanosti je povabil več mešnikov v nemški pisanem pismu, ki se nahaja v gornjegrajskem arhivu. V pismu naročuje škof vikarju v Brašlovcah, nekemu Juriju Ebenpergerju, naj donese kopunov, sadu, melonarjev in najmenje 200 rakov „weilen wir mit Victualien, Copeuner, Khelber, Khreussen vnd allerley Landobst etwas schlecht versehen“. Brašlovce bile so torej na glasu zavoljo rakov. Na pokopališči stala je prav stara 12 sežnjeva dolga cerkev posvečena sv. Magdalenii. V njej so pokopali ljubljanskega škofa Ernesta grofa Attemsa, ki si je ondi bil izvolil grob. L. 1869. dal je dekan Jožef Florijančič ovo cerkev podreti in na zgornjem kraju pokopališča pozidati novo, to pa v gotiškem slogu. Podružnica sv. Lenarta pod Rogačem mora uže precej stara biti; na opeki, s

katero je tlak pokrit, beremo letnico 1529. Na desnej steni zraven prednjega altarja visi 1 turška podkova, 2 para železnih spon in lanec s ključnico vred. Bržčas so ove reči tje obesili kristijani iz turške sužnosti rešeni v hvaležni spomin. Na južnej strani od trga stoji na visokej skali podružnica sv. Primoža in Felicijana, v Bočni pa cerkev sv. Petra, ki je bila l. 1855. vsa predelana in znatraj ponovljena.

Župnikov pastirovalo je v Gornjem gradu potem, ko so samostan zatrli, do sedaj 48, večji del sami veleučeni in pridni gospodje. Mnogo izmed njih bilo je odlikovanih z naslovom: doktor sv. pisma. Čudno pa je to, da je malo izmed njih v Gornjemgradu pokopanih. Večji del je se dalje prosil. Mnogi postali so visoki gospodje, kanoniki, prošti in generalni vikarji. Znamenit je župnik Jakob Stoper, rojen Mozirčan. Nadvojvodinja Marija, hčer štajerskega vojvode Karola II. sestra cesarja Ferdinanda II. in žena Kosma II. vojvode v Florenciji, bila mu je pokroviteljica pri škofu Tomaži Hrenu. Trikrat je škofa pismeno prosila za njega in naposled dosegla, da je Jakob Stoper postal kanonik v Ljubljani, kder je umrl l. 1657. Ahacij Steržinar slovel je kot svednik in pridigar. On je utemeljil cerkev in božjo pot pri sv. Frančišku na Stražah, kder tudi počiva. Steržinar je izdal slovensko pesmarico. Naslov se glasi: „Catholish kersshanskega vuka peissme, katere se per kersshanskimu vuko, boshyh potyh, per svetimu missionu, in zlasti per svetimo Francisco Xaverio na strashe Gorniga Grada fare nuzno poyo, pogmynane ino na svitlobo dane skusi Ahaza Stershinerja. V nemshkim Gradu per Widmanstadianskih erbizhah 1729“. Sedanji župnik in dekan so č. g. Lovro Potočnik ter so začeli v Gornjem gradu pastirovati l. 1875.

Grajščina bila je nekdanj last nekega Teobalda Kagerja in njegove žene Trute. Pobožna zakonska sta l. 1140 darovala veliko posestvo in grad č. oo. benediktinom, ki so do l. 1466 ondi imeli svoj samostan. Od istega leta do denešnjega dne pa je grajščina, z malim izjemkom ob času francoskih vojsk, last ljubljanskih škofov. Grajščina meri 17176 oralov. Med temi je 38 oralov njiv, 123 oralov travnika, 779 oralov pašnika, 5540 oralov planine in 10694 oralov gozda! Grad je nekdanj obzidan bil in s 5 stolpi zavarovan. Sedanje poslopje postavil je knezoškof Rauber l. 1518.

Smešničar 2. V železniškem vagonu sedi več učenih gospodov nevernikov, ki grdo zabavljajo na mešnike pa na sv. vero. Trdijo, da se po smrti ni bati pekla, ne veseliti nebes. Le toliko je res, modruje eden, ter je zelo verjetno, da človeška duša po smrti preide v kako živinče. „Aha, zglesi se zraven sedeči kmet, to je mogoče, kajti jaz imam doma dva vola, ki sta neizrečeno — pametna, bržčas tičite v njih duši kakih učenih gospodov!“

Razne stvari.

(*Svitli cesar*) so 200 fl. darovali gasilnemu društvu v Šmariji.

(*Slovanska čitalnica v Mariboru*) naznanja p. n. č. udom, da se priredijo v tem predpustu sledeče veselice: 15. januarja ples, 29. jan. beseda in ples, 19. febr. ples, 1. marca, t. j. na pustni dan ples v kostimih. Začetek vsakokrat ob 1/28. uri zvečer.

(*Za nesrečne Zagrebčane*) darovali so farani Videmski 7 fl. 53 kr., sv. Bolfanski v Slov. gor. 3 fl., sv. Benedikta v Slov. gorie. 7 fl. Cirkovski na Dravskem polju 5 fl., Remšniški 6 fl., Kozjanski 2 fl. 50 kr., č. g. Dragotin Jaklič v Špitaliču 5 fl., č. g. Janez Novak 3 fl., za Sarajevsko cerkev 2 fl., č. g. Ruprt Šuta 5 fl., č. g. Janez Strah 2 fl. 50 kr., Bog plati!

(*V Mariboru*) so našteli 15726 ljudi, l. 1870 bilo jih je 12828.

(*Ptujsko muzikalno društvo*) šteje 46 učencev, 4537 fl. dohodka in potroška 4601 fl.

(*Nezreli politikarji*) so v seji okrajnega zástopa Kozjanskega sprožili nezaupnico narodnjaku g. dr. Vošnjaku, a zaupnico freimaurerju in drznemu zaničevalcu Slovencev dr. Forreggerju, pa niso prej svojega nosa vteknoli v dobro podučene novine, sicer bi zvedeli, da je zastran zemljiščnega davka kmetom v korist glasoval g. dr. Vošnjak, a na škodo kmetom dr. Forregger.

(*Štajerska hranilnica*) hoče svojim dolžnikom, kateri so uže precej dolga poplačali, zdatno polajšati plačevanje s tem, da dovoli ostanek v obrokih poravnati, pa jim procentov nič ne pozviša. Dolžniki se imajo radi tega zglasiti pismeno ali ustmeno pri ravnateljstvu.

(*Gospeska družba*) v Mariboru je nabrala za božičnico 313 fl. 50 kr. in vrh tega še mnogo razne tvarine za oblačila; tako da je zamogla 167 ubogih učenk obdarovati z obutjeljo in oblačili. Za prejete darove izreka v imenu obdarovanih otročičev vsem dobrotnikom najsrčnejšo zahvalo družbeno predstojništvo.

(*Za dijaško semenišče*) daroval je č. g. Edv. Janžek, kaplan v Podsredi 5 fl.

(*Za družbo duhovnikov*) so vplačali č. gg. Hržič 12 fl. (ustn. dipl.), Cobelj 11 fl. (ustn. dipl.), H. Verk 5 fl., Rom, Valenčak, Planinšek, Mavčič po 2 fl. letn., Fr. Jan, in V. Jarič po 1 fl. letn.

(*Spremembe v Lavantinski škofiji.*) Za župnike so imenovani č. gg. Ant. Šibal za Sevnico, Jožef Flek za Lembach, Jak. Pečnik za Podgorje, Ad. Srabotnik za sv. Primoža. Jakob Krušič pride za namestnika v sv. Andrej pri Polzeli.

(*Lepo božičnico*) priredila je Strašeneška gosпода za uboge otroke v gomilскеj in brašlovскеj fari. Razdelila je mnogo zimске obleke itd. za kar najprisrčnejšo zahvalo javno izreka župnik Luka Jeriša.

(*Prestavljeni*) so okrajni glavarji: g. Rupnik v Brežice, plem. Trautvetter v Slov. Gradec, plem. Premierstein v Ptuj, g. vitez plem. Finetti v Ljutomer in dr. Braunhof v Radgoni.

Dvažbe. 18. jan. Marija Matjašič v Bodislavcih 500 fl. 19. jan. Jož. Inkart v Slov. Bistrici, Leopold Bauman v Dobrenji 2653 fl. 21. jan. Jož. Ploj 2700 fl. pri sv. Lenartu v Slov. gorica.h

Loterijne številke:

V Trstu 8. januarja 1881: 50, 23, 35, 44, 7.
V Linci " " 84, 60, 10, 73, 19.

Prihoduje srečkanje: 22. januarja 1881.

Vinograd na Sladki gori blizo cerkve ležeč prodam. Kdor ga hoče kupiti, naj se oglasi pri meni.

Valentin Selič,

2—2 župnik na Brezнем, (Fresen Kärtnerbahn).

1—3 Podučiteljska služba

na dvorazredni ljudski šoli pri sv. Antonu v Slovenskih goricah z dohodki IV. razreda se razpisuje.

Podučitelj dobi tudi sobo s pohišjem, drva za kurjavo ter 50 gld. doklade.

Prositelj ima svoje dokumentirane prošnje do 6. februarja t. l. poslati krajnemu šolskemu svetu pri sv. Antonu.

Okrajni šolski svet pri sv. Lenartu

dne 6. januarja 1881.

Predsednik: **Seeder.**

2—3 Učiteljske službe

in sicer:

- 1) učiteljska služba v Kapeli IV. plačilnega razreda in
- 2) podučiteljska služba istega razreda pri sv. Duhu

se razpisuje do konca januarja 1881, do kterega obroka naj prosileci svoje prošnje pri dotičnem krajnem šolskem svetu po uradni poti vložijo.

Okrajni šolski svet v zgornji Radgoni,

dne 30. decembra 1880.

Predsednik:

Premierstein, m/p.

1—2 Podoba žalostne Matere božje,

malana z oljnatimi barvami, 105 centimetrov visoka, 85 centimetrov široka, v širokem zlatem okvirji, je na prodaj pri **g. Leonu, tiskarji v Mariboru** in v njegovej založnici na velikem trgu na ogled izstavljena.

Sodi za kakšno cerkev ali kapelo.

1-3

Priporočba

Slavnim cerkvenim predstojništvom se priporoča prav lep, čisto nov in bogato s čistim zlatom pozlačen **tabernakelj**, posebno pripravljen za kakšen veliki altar, je 1 m. 80 cm. visok, 2 m. širok in 50 cm. globok s klečečimi kerubini ob straneh. Če kdo želi, mu dopošljem obrazec tabernakeljna brezplačno. Tudi se priporočam za pozlačenje altarjev, okvirov itd.

Imam na dalje lepe slike, iz slovanske zgodovine, popisane v 51. števil. „Slov. Gospodarja“.

- 1) Prihod sv. Cirila in Metoda v Velehrad,
- 2) Svatopluk se posvetuje z Borivojem in drugimi slovanskimi knezi,
- 3) Svatopluk, kralj velike Moravije premaga Franke in
- 4) predstavlja Otokarja I. češkega kralja in Vladislava III., grofa Moravskega, v sredi med njima se vidi lepa bazilika na Velehradu.

Prva navedenih slik stane brez okvira 1 gld. 50 kr., druga in tretja po 1 gld. 30 kr., četrta 50 kr. — Z okvirom in lakirana pa prva 3 gld. 20 kr., druga in tretja po 2 gld. 70 kr., četrta 1 gld. 20 kr. — S šipo in okvirom pa prva 3 gld. 80 kr., druga in tretja po 3 gld. 20 kr., četrta 1 gld. 50 kr.

Tudi se lepo izdelana slika „oče naš“ po 80 kr. brez okvira, 1 gld. 95 kr. z okvirom in šipo dobi. Podobe te vrste so 60 cm. visoke, 46 cm. široke. Dobivajo se lahko po pošti.

Franjo Krašovic,

pozlatar v **Celji** gosposke ulice št. 119.

2-3

Učiteljske službe

in sicer:

- 1) podučiteljska služba II. plačilnega razreda v Ljutomeru,
- 2) služba podučiteljice v Ljutomeru istega razreda in
- 3) podučiteljska služba pri sv. Križi IV. razreda so izpraznene in se razpisujejo do konca januarja 1881 za prositelje, nemškega in slovenskega jezika zmožne učilne moči, katere naj svoje prošnje po urednem potu pri dotičnem krajnem svetu vložijo.

Okrajni šolski svet v Ljutomeru dne 30. dec. 1880.

Predsednik:

Premenstein, m/p.

Prodaje se posestvo Vugrišinec

občine Mihalovec v Medjimurju obsegajoče hišo, klet in dve štali. Zemlje 29 jutar in 688 □ seznjev; od tega dvorišče 135 □ s.; vinograda 4 j. 11 □ s.; gojzda 18 j. 974 □ s.; sadovnika 944 □ s.; pašnika 1 j. 224 □ s.; njive 2 j. 489 □ s.; in travnika 2 j. 1201 □ s. Vprašati naj se izvoli pri **Fr. Dujmovič-u** v **Varaždinu**, Ludbrežka ulica št. 285.

Starina na prodaj,

dobra roba, od leta 1879, okolo dvadeset štartinjakov stare mere, ali 113 hektolitrov. Vprašati se naj izvoli pri **Jerneju Franceljnu** v **Varaždinu** Kapucinski trg št. 154.

1-3

Priporočba.

Vljudno podpisani prevzame vsake vrste stavbe pri cerkvah, pokriva, prekriva, popravlja zvonike, cerkve in druge zgraje, v najkrajših obrokih proti najpovoljnijem pogojem in poročtvu v vsakem oziru. On pozlačuje in posrebruje kelibe, monštrance, svetilnice, kadilnice itd. Tudi rad zamenjuje stare z novimi.

Uže 15 let bavi se z omenjenimi podjetji v zadovoljstvo preč. duhovščine in cerkvenih predstojništev na Hrvatskem, Kranjskem, Koroškem in Štajerskem in se s tem vrlo-dobro priporoča za vsakojaka naročila omenjene stroke.

V Mariboru 10. jan. 1881.

Franjo Gašparič,

pasar, ključar, zdehar in stavbarski podjetnik.

1-3

Priporočba.

Jedna vdova, koja je 6 let v največjo zadovoljstvo gospodinjala na večjem posestvu, želi priti za gospodinjo h kakšnemu duhovniku ali drugemu gospodu. Razpolaga z najboljšimi spričevali.

Več se izve Färbergasse Nr. 5. pri g. Pongracu v Mariboru.

9-10

Kot izvrstne priznane, prave

voščene sveče

izdelane iz pravega bučelskega voska

priporoča

P. & R. Seemann v Ljubljani.